

Sveaskog AB

105 22 Stockholm

Kopior

Samtliga styrelseledamöter
Tomas Fransson Bolagslantmätare Sveaskog
Eva Mattsson FSC Sverige
Anders Nenzen Den Norske Veritas
Parul Sharma CSR Sweden

Agenda 2030 -delegationen
Caroline Åberg UNDP-Sweden
Skogsstyrelsen
Näringsminister Mikael Damberg
Lantbruksminister Sven-Eric Bucht

Bemötande av Sveaskog AB:s svar 2018-02-05, på skrivelse avseende klagomål på Sveaskog AB:s tillämpning av FSC:s skogsbruksstandard.

Certifikat Nr. DNV-COC-000740 och Certifikat Nr. DNV-CW-000740

Hemställan om indragning, omställning och efterlevnad av domslut och EU:s General Union Environment Action Programme to 2020, landsbygdskommitténs slutbetänkande mm.

Föreningen Svenskt Landskapsskydd vill inledningsvis framhålla, att när Sveriges största skogsägare nu går vid sidan av kärnverksamheten och i allians med vindindustrin utan analys av vetenskapliga fakta, riskerar detta att på sikt utvecklas till ett allvarligt självskadebeteende. Vi vet idag att vindkraftverkens kraftiga vibrations- och bullermattor har effekter över 10 - 25 km, på människors hälsa, biodiversitet, ekosystem, sociala system och landsbygdsutveckling. Nedsatt vegetativ tillväxt genom turbulenseffekter, vibrationernas omallokering av biomassan till rotsystemet, infraenergipulsernas blockering av insektlivets kommunikationssystem, de ökade insektsangreppen (dubbla svärmar, invasiva arter och decimering av naturliga predatorer) och förstärkt ozolytprocess, vibrationernas packning av skogsmarken och urlakning av kontaminerade torvmarker (tungmetaller, metylkvicksilver, PFAS), potentiella effekter av nanopartiklar och bisfenol från vingar och torn, olje- och kemikalieläckage, brandrisker (dioxin), ökade risker för nedisning och stormskador, kan slå ut basen för kärnverksamheten. Likaså för övriga skogsägare inom denna riskzon. Detta måste utvärderas.

Härtill kommer lokala image-förluster när redan kända medicinska risker verifieras och när allmänheten inser den kraftiga naturförödelsen och förlusten av tystnad, landskapsbild och rekreationsmöjligheter. Hit hör också rättviseaspekter och privatekonomiska förluster i form av sänkta fastighetsvärden, intrång, förlorad rådighet och hinder för lokal turism. Dessutom ökad internationell kritik från miljöorganisationer och virkesuppköpare.

FSC:s skogsstandard inrymmer inte färdiga kriterier för dessa analyser. Kravet på avsättning av ett hektar mark per verk för miljöskydd, är i sig ett erkännande av att skogen och den biologiska mångfalden skadas.

Avsättning av ett hektar utgör endast en symbolisk ursäkt, som inte står i relation till potentiell avstannad tillväxt eller skogsskador över 30000 hektar (10 km radie). Härtill tar varje verk 1-5 hektar skog ur produktion för fundament, kranuppställningsplatser och vägsystem. Skadorna på biologisk mångfald och folkhälsan kan inte ens värderas i pengar. Avsättning av mark får dessutom ingen avsedd effekt om den ligger inom det potentiella riskområdet. De redan kända folkhälso-riskerna har helt utelämnats i miljörevisionsarbetet och kan i sämsta fall betraktas som avsiktligt åsidosättande av lokalbefolkningens och de anställdas hälsa. Standarden är redan vag och tillämpningen utsätts för kritik.

Den uppenbart obefintliga insikten om vindkraftens hot mot skogsnäringen, den biologiska mångfalden och sociala effekterna, är tillräcklig grund för att underkänna bolagets miljöarbete enligt ISO 14001-15 och ifrågasätta FSC-certifikatets värde.

Detta gäller dessutom hela skogsnäringen och är ett nationellt hot mot hållbar utveckling och klimatmålen.

Vindkraftens skadliga effekter måste därför inordnas under det nationella arbetet för

- genomförandet av de globala målen i Agenda 2030. Detta kan direkt relateras till mål 15.5 och 15.9, avseende omedelbara och betydande åtgärder för att minska förstörelsen av naturliga livsmiljöer, hejda förlusten av biologisk mångfald och senast 2020 integrera ekosystemens och den biologiska mångfaldens värden i nationella och lokala planerings- och utvecklingsprocesser.
- European biodiversity strategy to 2020, delmål 1-3/6. I synnerhet Mål 3;
Öka jord- och skogsbrukets bidrag till bevarande och förbättring av den biologiska mångfalden. Senast 2020 införa skogsbruksplaner eller motsvarande instrument i linje med hållbart skogsbruk, för samtliga skogar som är offentligt ägda och för skogsbruksföretag över en viss storlek som ska definieras av medlemsstaterna eller regionerna och anges i deras program för landsbygdsutveckling, som får stöd inom ramen för EU:s politik för landsbygdsutveckling. För att på ett mätbart sätt förbättra dels bevarandestatusen för arter och livsmiljöer som är beroende av eller påverkas av skogsbruk.

Sveaskogs etablering av vindkraftverk och ansökan om bergtäkt i ett område med fyra kungsörnsrevir som ”immun”-förklarats av **Svea Hovrätt (Svartåsen-domen)** och har placerats i högsta skyddsklass i länsstyrelsen Jämtlands **Strategi för kungsörn och vindkraft** (10 km säkerhetszon), är oförenligt med detta EU-mål. En överföring av de resterande 5+5 verken i Ångersjö-området till mer optimal lokalisering, kan därför uppfylla samtliga krav i Åtgärd 9 a; *Kommissionen och medlemsstaterna ska integrera kvantifierade mål för biologisk mångfald i strategier och program för landsbygdsutveckling, och anpassa åtgärder efter regionala och lokala behov.*

Detta bör relativt enkelt kunna ske inom ramen för den totala massiva etableringen.

Här ges också möjligheter att leva upp till den Parlamentariska landsbygdsdelegationens kraftfulla slutbetänkande om stöd för vitala bygder och Naturvårdsverkets reviderade rapport *Vindkraftens effekter på fladdermöss och fåglar*, som rekommenderar 6 km skyddsavstånd och koncentration av vindkraftsanläggningarna för att frigöra stora ytor för skydd av den biologiska mångfalden. Sverige har också skyldigheter enligt Mål 6: *Bidra till att motverka förlusten av biologisk mångfald på global nivå* (fiskgjusar, tornseglare, svalor och fladdermöss). Likaså att korrekt implementera **EUROBAT Guidelines 2015** och EU:s specifika direktiv för skydd av tjäder, 2017, **EU-Birds Directive – Annex I, II & III, Tetrao urogallus**, som anger att det minsta området som krävs för upprätthålla en livskraftig isolerad population på ca 450 individer är 250 km². Enligt Regeringens **proposition 2013/14:141, En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster**, skall strategin genomföras i enlighet med generationsmålet, berörda nationella miljökvalitetsmål och i linje med Nagoyakonventionen.

Detta kräver en omstartsprocess där alla intressenter medverkar. Från högsta politiska nivå till lokalbefolkningen, som ytterst är den viktigaste aktören i den framtida skogsnäringen.

Sveaskog bör som ledande skogsbolag ta initiativ till denna riskhanteringsprocess och initiera problematiken på regeringsnivå, med hemställan om medverkan av relevanta myndigheters och departements medverkan i utvärdering av vetenskapliga fakta (Närings- Miljö och Lantbruksdepartementen, Skogsstyrelsen, Folkhälsoinstitutet, etc). Målen bör vara att säkerställa de globala målen enligt Agenda 2030 och EU-direktivens krav 2020, samt att fastställa hälsosäkra regelverk och hållbar lokaliseringpolicy, innan de internationella bolagen ges tillstånd att ta över det svenska kulturlandskapet och de sista vildmarkerna. Enligt Vindkraftsbranschens senaste releaser planeras nu ca 1500 verk som till 95 % kommer att finansieras av internationella finansbolag.

Vår uppfattning är att den svenska miljöprövningsprocessen konsekvent avstår från att pröva medicinska, ekologiska, sociala och privaträttsliga aspekter samt effekter på andra näringar.

Det känns då ytterst frustrerande att vårt demokratiska system inte först tillser att det finns fullgoda garantier för att dessa nationella resurser inte blir en internationell handelsvara, innan vi utvärderat de egna nationalekonomiska och folkhälsomässiga konsekvenserna.

Ett första steg bör vara ett akut moratorium för uppförande av nya verk, för utvärdering och omprövning. Energimålen kan ändå nås under samma tidsperiod genom senare koncentrerad lokalisering och ny teknik, havsbasering eller andra förnyelsebara energiformer.

Ett andra steg bör vara komplettering av elcertifikatsystemet så att utlagda planeringskostnader kan ersättas och omlokalisering till optimala lokaliseringar kan genomföras.

Vi vill också hävda att ett avtal med Renewable Ltd:s svenska dotterbolag från 2007, i de flesta avseenden inte är relevant idag, mot bakgrund av teknisk utveckling, nya vetenskapliga fakta avseende oroande effekter på folkhälsa, ekosystem och skogsnäring, samt nya EU-direktiv och internationella konventioner. Riktlinjer för tidig dialog gäller för alla avtal med vindkraftsprojektörer skrivna efter 2014-04-04. Detta borde tillämpas vid ansökan om nytt tillstånd för höjning av verken till 230 m. Stöd till lokalsamhällena får inte tillämpas för att åsidosätta de långsiktiga folkhälsoriskerna och barnens uppväxtmiljö. Kriteriet 9.1.1.a. avser *Skogsområden av riksintresse och/eller etablerat nationellt intresse, med en koncentration av nyckelbiotoper och/eller lokaler för rödlistade arter utanför nyckelbiotoper (HCV 1, HCV 3)*. Detta gäller specifikt de i domstol (Svea Hovrätt) och av länsstyrelsens strategi skyddade kungsörns- och berguvsreviren vid Sandtjärnsberget. Ängersjö-Vänsjö fiskevårdsområde ska betraktas som **Särskilt värdefullt vatten** enligt HCV 1 och HCV 3, och som bas för etablerad fisketurism med statligt stöd. Ängersjökölen är omgiven av de tre populära fiskesjöarna Ängersjösjön, Öjingen och Sangen. Etablering av vindkraft på Ängersjökölen skulle få fatala effekter för bygdens ekoturism. Ängersjö är sedan 30 år etablerat som nationellt tvärvetenskapligt forskningsprojekt (Uppsala, Stockholms och Lunds Universitet). Byalaget driver ett skogsbruksmuseum och ett unikt skolmuseum. Dessa unika kulturvärden ska klassas som HCV 1 och HCV 2. Avtalet bör upphävas.

Vi kan konstatera att Sveaskogs miljörevision i flera avseenden avviker mot de skärpta kraven i ISO 14001-2015, som innehåller tydliga fokus på omvärldsbevakning, riskbaserat tankesätt, processyn, livscykelperspektiv och ledningens engagemang, som t.ex.:

- Krav på riskbaserat angreppssätt i hela verksamheten
- Uppmuntran att identifiera möjligheter och att arbeta systematiskt med dessa
- Nytt uttalat krav på ledarskap som driver förbättringsarbete och utvecklar verksamheten

Det framförda klagomålet på Sveaskogs FSC-certifikat, är en ledningsfråga med avgörande betydelse för såväl Sveaskog AB som hela skogsnäringen, där påtalade risker vid vindkraftsexploatering kan medföra stark störning av skogens återväxt. I motsats till de möjligheter till hållbart, miljö- och klimatvänligt skogsbruk som kan nås genom satsning på kärnverksamheten.

Den tekniska utvecklingen möjliggör helt nya produkter som textiltfiber, bioplast, lignin, bioenergi. Nanoteknik kan förädla och möjliggöra träprodukter med helt nya funktioner t.ex. magnetiskt trä, elektriskt ledande trä och trä med stålegenskaper. Härigenom löses också de flesta övriga globala målen genom frigörande av stora opåverkade områden.

I denna utveckling är lokalbefolkningen mycket viktiga intressenter som

- privatpersoner (hälso- och privatekonomiska risker, intrång och förlorad rådighet)
- skogsägare till närliggande mark, och
- potentiell arbetskraft och medborgare med intresse att tillvarata vår gemensamma resurs.

En levande svensk landsbygd är således en grundförutsättning för företagets och skogsnäringens framtid. Ansvar för FSC-kriteriet Princip 4, *Relationer på samhällsnivå*, inkluderar ansvar för folkhälsa och ekosystem och kan därför inte avtalsvägen överlätas på internationella finansbolag i vindkraftsbranschen.

ISO-standarden bygger på enighet och kommentarer från alla intressenter.

FSC-standarden kan gå utöver lagstiftningen.

Även FSC-certifieringssystemet har en öppen attityd för intressenternas engagemang.

Begreppet intressent definieras som; *Individ eller organisation med ett befogat intresse i produkter*

eller tjänster som skapas genom brukande av skog och/eller ett intresse i miljömässiga eller sociala effekter av skogsbruk. De senare inkluderar individer eller organisationer som utövar lagstadgad kontroll av skogsbruk samt grupper som lokalbefolkning. (Citat; Intressenters engagemang i FSC) FSC-systemet har också ett **Nationellt initiativ**, som utgörs av en arbetsgrupp som är ansvarig för att utarbeta och underhålla en nationell FSC-standard. Detta specifika klagomål omfattar dels aspekter och riskfaktorer som berör lokalbefolkningen i Ängersjö och dels hela koncernen Sveaskog AB och dels den nationella skogsnäringen. Föreningen Svenskt Landskapsskydd och Ängersjö byalag ser det också gångbart att som intressenter medverka framåt i denna utveckling, mot ett hållbart och klimatvänligt skogsbruk och ett stärkt FSC-koncept.

Vi hemställer härmed om att

- vårt klagomål klassas som en ledningsfråga
- Föreningen Svenskt Landskapsskydd och Ängersjö byalag antas som intressenter i bolagets miljörevisions- och certifieringsprocesser
- ledningen medverkar till att behovet av nationell riskanalys lyfts till regeringsnivå, Agenda 2030-delegationen, CSR Sweden och UNDP Sweden, i syfte att
  - uppfylla kraven i Agenda 2030, mål 15, mm.
  - skapa tidsfrist (moratorium) för utvärdering och omprövning av vindkraftens miljö- och hälsoeffekter
  - fastställa nya regelverk för hälsosäker och miljömässigt optimal lokalisering av vindkraft
  - frigöra stora områden för miljö- och klimatomfattigt optimalt skogsbruk (Vision Skogsriket) och säkerställa skyddet av den biologiska mångfalden och förutsättningar för landsbygdsutveckling enligt den Parlamentariska landsbygdsdelegationens slutbetänkande
  - utvärdera ny vindkraftsteknik, havsbasering och andra förnyelsebara energiformer
  - revidera elcertifikatsystemet så att utlagda planeringskostnader kan ersättas och omlokalisering till optimala lokaliseringar kan genomföras.
- ledningen medverkar till omprövning av avtalet med Renewable Ltd, så att de resterande verken i Ängersjö kan överföras till mer hälso- och miljömässigt optimal lokalisering
- Sveaskog översänder
  - kopia på senaste relevanta revisionsprotokoll för FSC-standard och ISO 14001
  - kopia på avtalet med Renewable Ltd:s svenska dotterbolag från 2007
  - förteckning över höga bevarandevärden, HCV 1-6.

Bemötande av Sveaskog AB:s svar 2018-02-05, på skrivelse avseende klagomål på Sveaskog AB:s tillämpning av FSC:s skogsbruksstandard, redovisas i bifogat Appendix.

Halmstad 2018-02-23

Ove Björklund

Med fullmakt från Föreningen Svenskt Landskapsskydd och Ängersjö byalag

Dagsländevägen 27

30256 Halmstad

035-184304

Bilagor

1. Appendix
2. Wind Turbine Syndrome: The Impact of Wind Farms on Suicide. Eric Zou. October 2017.
3. Begäran enligt 24 kap. 3 § Miljöbalken, om återkallelse av tillstånd för vindkraftsparkerna Sandtjärnberget och Ängersjökölen, Ängersjö, Härjedalen
4. Dom Nacka Tingsrätt

Appendix

Bemötande av Sveaskog AB:s svar 2018-02-05, på skrivelse avseende klagomål på Sveaskog AB:s tillämpning av FSC:s skogsbruksstandard.

Certifikat Nr. DNV-COC-000740 och Certifikat Nr. DNV-CW-000740

Hemställan om indragning, omställning och efterlevnad av domslut och EU:s General Union Environment Action Programme to 2020, landsbygdskommitténs slutbetänkande mm.

Påstående: ”Skrivelsen innehåller stor mängd kritiska synpunkter på vindkraft i allmänhet och specifikt på Sveaskogs verksamhet gällande två vindkraftsprojekt Sandtjärnsberget och Ängersjökölen”. Ärendet är en ledningsfråga.

Detta är en obefogad defensiv tolkning liknande den som vindkraftsbolagen anför. Att påstå att vetenskapliga fakta ska ses som allmän kritik mot vindkraft strider mot grundtankarna i miljöledningssystemet ISO 14001 och FSC-standarderna. Dessa system bygger på PDCA-metodiken (Planering - Genomförande – Uppföljning – Förbättring), dvs ständig förbättring.

Detta innebär att nya kunskaper är grunden för hållbar utveckling och en viktig konkurrensfaktor. Den som inte löpande följer den vetenskapliga forskningen kan inte göra riktiga riskanalyser och korrigera för kommande hot. Den nya versionen ISO 14001-15 innehåller flera genomgripande förändringar, exempelvis: fokus på både risker och möjligheter, krav på kartläggning av omvärlden och intressenterna, större krav på ledningen och ledarskapet, tydligare koppling till den strategiska styrningen och livscykelperspektiv, vilket leder till att företaget får en bättre helhetssyn på sin miljöpåverkan.

Vi invänder därför mot handläggningen och innehållet i Sveaskog AB:s svar och ifrågasätter beslutet att uppdraget överlämnats till Staben för Juridik och Fastigheter.

Vi hävdar att detta ärende är en ledningsfråga som ska hanteras av styrelsen och ifrågasätter om den beslutsansvarige handlat korrekt när hen avfört frågan horisontellt i organisationen.

Vi hävdar också att uppdragsgivaren inte insett att skrivelsen dels berör

- generella aspekter på risker och möjligheter för hela koncernens kvalitetsarbete och hela den svenska skogsnäringens framtid.
- Ängersjö-processerna, som utgör klassiskt och lärande exempel på bristande prövning av sociala effekter, vetenskapliga rapporter om oroande skador på människor och ekosystem.
- generella synpunkter på brister i FSC-certifieringen, som bör vidarebefordras till den centrala FSC-organisationen, för utvärdering och korrigering av standarden, i syfte att uppfylla marknadens krav på hållbar utveckling.

Svaret påminner starkt om den förnekelsekultur som framstår i de internationella finansbolagens agerande i miljöprövningsprocesserna när de dammsuger den svenska landsbygden eller köper upp tillstånd från svenska bolag, vars enda affärsidé är att avyttra erhållna tillstånd, som erhållits genom stöd av bristfälliga regelverk för skydd av människor och miljö samt frikostiga subventioner.

Vi är skeptiska till att avtalet från 2007 med dotterbolaget till Renewable Ltd London omfattar dagens krav på sociala aspekter och helt övertygade om att Sveaskog AB vid denna tidpunkt inte hade kännedom om vindkraftens negativa effekter för den egna verksamheten.

Vi är här långt ifrån övertygade om att avtalet lever upp till Uppförandekoden avseende laglighet, etiskt rätt, påverkan av förtroendet för Sveaskog eller *vad man skulle tycka om någon annan gjorde som jag?*

Som vi förstår har det inte gjorts en löpande kvalitetssäkring av hur bolaget har uppträtt under miljöprövningsprocesserna under avtalstiden, vilket i så fall ska betraktas som en avvikelse mot ISO-14001.

Vi begär härmed kopia av det nämnda avtalet från 2007.

Hållbar utveckling och socialt ansvar

Vi kan också konstatera att handläggningen inte följer;

1. regeringens skrivelse "Strategiska utmaningar - En vidareutveckling av svensk strategi för hållbar utveckling" (2005/06:126), avseende hållbar utveckling med ekonomiskt, socialt och miljömässigt fokus genom att:

- Bygga samhället hållbart
- Stimulera en god hälsa på lika villkor
- Möta den demografiska utmaningen
- Främja en hållbar tillväxt

2. Statens ägarpolicy - som omfattar miljö och socialt ansvarstagande för de statliga bolagen med krav på hållbarhetsredovisning i verksamhetsberättelsen.

Detta ska utvärderas av Näringsdepartementet som löpande ser över ägarpolicyen.

Hållbarhetsredovisningen ska följa riktlinjer enligt GRI (Global Reporting Initiative) och ska publiceras på företagets hemsida i samband med företagets årsredovisning.

Intressentanalys och intressentdialog

Enligt GRI:s riktlinjer ingår tydlig skyldighet att redovisa risker och möjligheter med hänsyn till hållbarhetsfrågor och tydlig redovisning av genomförd intressentanalys och intressentdialog i syfte att identifiera och ta ställning till väsentliga risker och möjligheter med hänsyn till hållbarhetsfrågor för företagets viktigaste intressenter.

Föreningen Svenskt Landskapsskydd och Ängersjö byalag hävdar härmed vår status som viktig lokal och nationell intressent, samt kräver insyn i intressentanalysen. Vi hävdar också att vår skrivelse avseende *Klagomål på Sveaskog AB:s tillämpning av FSC:s skogsbruksstandard* är en del av denna intressentdialog, där vi vill medverka kreativt under full transparens i processen.

Vi utesluter inte diskussion om förbättring av standarden mot bakgrund av nya vetenskapliga fakta. FSL är fullt medvetet om den internationella kritiken som ytterst handlat om handelsbojkott för svenska skogsprodukter. Nu handlar det inte enbart om artskydd, utan också om rättvis behandling av lokalbefolkningen och förutsättningar för kommande generationer.

Statlig ägarpolicy - FN:s Global Compact

GRI:s riktlinjer och den statliga ägarpolicyen kräver också redovisning av hållbarhet, miljö och socialt ansvarstagande enligt internationella konventioner, exempelvis FN:s Global Compact.

Av konventionens 10 principer är följande särskilt relevanta:

Mänskliga rättigheter

1. Stödja och respektera internationella mänskliga rättigheter inom sfären för företagets inflytande
2. Försäkra att deras egna företag inte är inblandade i kränkningar av mänskliga rättigheter

Miljöskydd

7. Stödja försiktighetsprincipen vad gäller miljörisker
8. Ta initiativ för att stärka ett större miljömedvetande
9. Uppmuntra utvecklandet av miljövänlig teknik

Regeringen har tagit initiativ till Globalt Ansvar – i syfte att förstärka implementeringen

(<http://gcnordic.net/>) och fungera som länk till Global Compact. I mer formella sammanhang är det ofta personer från Globalt Ansvar som representerar den svenska regeringen.

Statlig ägarpolicy - Agenda 2030

Världens stats- och regeringschefer har vid FN:s toppmöte 2015-09-25 antagit Agenda 2030 för hållbar utveckling med 17 globala mål och 169 delmål. Inkluderande medel för genomförande, ramverk för uppföljning och ansvarsskyldighet. Det politiska högnivåforumet (High Level Political Forum, HLPF) kommer att ha en central roll genom att övervaka uppföljningen och översynen på global nivå.

Agenda 2030 har som målsättning att skapa hållbar utveckling i tre dimensioner; den sociala, den ekonomiska och den miljömässiga.

Följande mål har relevans för det svenska skogsbruket;

- Mål 3. Hälsa och välbefinnande. Mål 3 är att säkerställa att alla kan leva ett hälsosamt liv och verka för alla människors välbefinnande i alla åldrar.
3.d. Stärka alla länders, i synnerhet utvecklingsländernas, kapacitet när det gäller tidig varning, riskreducering och hantering av nationella och globala hälsorisker.
- Mål 12. Främja hållbara konsumtions- och produktionsmönster. En hållbar konsumtion och produktion innebär en effektiv användning av resurser, hänsyn till ekosystemtjänster som är nödvändiga för försörjningen samt minskad påverkan från farliga kemikalier. Detta innebär inte bara miljöfördelar utan även sociala och ekonomiska fördelar såsom ökad konkurrenskraft, näringslivsutveckling på en global marknad, ökad sysselsättning och förbättrad hälsa och därmed minskad fattigdom.
- Mål 15. Ekosystem och biologisk mångfald. Målet är att skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstörelsen samt hejda förlusten av biologisk mångfald. Biologisk mångfald är en avgörande grund för jordens livsuppehållande system och vår nuvarande och framtida välfärd vilar på denna grund, såsom framhålls i konventionen om biologisk mångfald. Att ta ansvar för detta åligger utvecklade såväl som utvecklingsländer.
Delmål för mål 15
15.1. Till 2020 bevara, återställa och hållbart använda ekosystem på land och i sötvatten och deras ekosystemtjänster, särskilt skogar, våtmarker, berg och torra områden, i enlighet med de skyldigheter som anges i internationella överenskommelser.
15.2. Till 2020 främja genomförandet av hållbart brukande av alla typer av skogar, stoppa avskogningen, återställa utarmade skogar och kraftigt öka nybeskogningen och återbeskogningen i hela världen.
15.5. Vidta omedelbara och betydande åtgärder för att minska förstörelsen av naturliga livsmiljöer, hejda förlusten av biologisk mångfald och senast 2020 skydda och förebygga utrotning av hotade arter.
15.9. Senast 2020 integrera ekosystemens och den biologiska mångfaldens värden i nationella och lokala planerings- och utvecklingsprocesser, strategier för fattigdomsminskning samt räkenskaper.

I mars 2016 tillsatte regeringen en nationell Agenda 2030-delegation. Dess uppdrag är att stimulera det svenska genomförandet av agendan nationellt och globalt. Ett viktigt uppdrag är också att förankra agendan och föra en bred dialog med civilsamhälle, myndigheter, kommuner, forskare och näringsliv. Statens Agenda 2030-delegation hade inledningsvis 7 ledamöter, som leddes av Parul Sharma, CSR-Sweden (Civil Social Rights). Regeringen har nyligen utökat delegationen med två representanter från näringslivet. Parul Sharma hoppade av uppdraget vid årsskiftet p.g.a. risk för rollkonflikt. Informationsmaterial om vindkraftens hot mot folkhälsa, ekosystem, hållbart skogsbruk och samhällsutveckling har översänts (Kopia av *Skrivelse till Sveriges riksdags-ledamöter*). Där även senaste fakta om infraljudets effekter över 10 km på människokroppen, vegetativ tillväxt, insektsliv, m.m. framförts. En viktig aspekt är barnens rättigheter, då deras förutsättningar för utveckling och studieresultat försämras vid tung ljudexponering.

CSR-Sweden (Civil Social Rights) är ett nätverk som finansieras av näringslivet. I samverkan med CSR Europe, som om stöds av EU, med uppgift att verka för implementering av

- United Nations Global Compact
- United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights
- ISO 26000 Guidance Standard on Social Responsibility

- International Labour Organization Tripartite Declaration of Principles concerning Multinational Enterprises on Social Policy
- OECD Guidelines for Multinational Enterprises

Nätverket har fem funktionärer. Även här har kopia av *Skrivelse till Sveriges riksdagsledamöter* översänts. Här kan kriterier för skadligt intrång genom infraenergipulser på annans mark och bostad diskuteras. CSR Sweden driver också *The Academy for Human Rights in Business*, som svarar för diplomerande program och workshops om mänskliga rättigheter, riskhantering, barnrättsprinciper, leverantörsansvar, inköp och upphandling. Viktiga kunskaper för att klara krav från utländska inköpare av svenska produkter.

Agenda 2030 utgår från UN:s Sustainable Development Goals eller de Globala målen för hållbar utveckling. De Globala målen bygger på ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet och gäller alla länder. Implementeringen följs av UNDP:s nordiska kontor i Köpenhamn, Stockholm, Oslo och Helsingfors.

Sveaskog anger på hemsidan tydliga och höga mål för att bruka skogen så att klimatnyttan, den biologiska mångfalden liksom sociala och ekonomiska värden förstärks både nu och för framtida generationer. Samtidigt ska skogsbruket vara lönsamt och konkurrenskraftigt. ”*Vi vill vara det ledande skogsföretaget och ett föredöme inom hållbart företagande*”;

Produktion – avverkning. Vårt skogsbruk är en välplanerad och högteknologisk verksamhet som utvecklats i generationer. Skogen är en förnybar exportvara. Vi säljer främst trä till sågverk, pappers- och massabruk, men också biobränsle till värmeverk, kraftvärmeverk, skogsindustrier och kommuner.

Naturvård. I Sveaskog är biologisk mångfald alltid i fokus. Ambitionen är att vara ett föredöme inom naturvård. Vi arbetar aktivt för att skapa varierade skogar för upplevelser och naturvärden. Naturvärden omfattar allt från landskap till enskilda skogar samt träd och trädgrupper. Genom naturvårdsarbetet ökar andelen gammal skog, mer varierade och artrika skogar.

Vårt samhällsbidrag. Vårt överskott går in i samhället. Skogen bidrar på så sätt till all form av samhällsservice. Skogsbruket är också viktigt för en levande landsbygd, eftersom det skapar jobb och möjlighet att bo och leva i hela Sverige – även i glesbebyggelser.

Klimat. Växande skog motverkar klimatförändringar och skogen har en avgörande betydelse för vårt klimat. Sveaskog vill vara ledande i att ta tillvara och utveckla skogens klimatnytta. När Sveriges största skogsägare nu går vid sidan av kärnverksamheten och i allians med vindindustrin, utan att analysera vetenskapliga fakta, riskerar detta att på sikt utvecklas till ett allvarligt självskadebeteende. Vi vet idag att vindkraftverkens kraftiga vibrations- och bullermattor har allvarliga effekter över 10-25 km, på människors hälsa, biodiversitet, ekosystem, sociala system och landsbygdsutveckling. Nedsatt vegetativ tillväxt genom turbulenseffekter, vibrationernas omallokering av biomassan till rotsystemet, infraenergipulsernas blockering av insektslivets kommunikationssystem, de ökade insektsangreppen och förstärkt ozolytprocess, vibrationernas hårdpackning av marken och urlakning av kontaminerade torvmarker (tungmetaller, metylkvicksilver och PFAS), potentiella effekter av nanopartiklar och bisfenol från vingar och torn, olje- och kemikalieläckage, ökade risker för nedisning och stormskador kan helt slå ut basen för kärnverksamheten. Likaså för de övriga skogsägarna inom denna riskzon.

Härtill kommer allvarliga lokala image-risker när redan kända medicinska risker verifieras, när allmänheten inser den kraftiga naturförödelsen, förlusten av tystnad, landskapsbild och rekreationsmöjligheter, samt privatekonomiska förluster i form av sänkta fastighetsvärden, intrång, förlorad rådighet och hinder för lokal turism. Liksom ökad internationell kritik från miljöorganisationer och virkesuppköpare.

FSC:s skogsstandard inrymmer inte kriterier för dessa analyser. Kravet på avsättning av ett hektar mark per verk för miljöskydd är i sig ett erkännande av att skogen och den biologiska mångfalden skadas.

Redan här strider standarden mot Mål 15 i Agenda 2030.

Avsättning av ett hektar utgör endast en symbolisk ursäkt som inte står i relation till att tillväxten på 30000 hektar (10 km radie) kan avstanna. Härtill tas 1-5 hektar/verk direkt ur drift för fundament, uppställningsplatser och vägsystem. Skadorna på biologisk mångfald och folkhälsan kan inte ens värderas i pengar.

Den uppenbara obefintliga insikten om vindkraftens hot mot skogsnäringen är tillräcklig grund för att underkänna miljöarbetet enligt ISO 14001-15 och FSC-certifikatet.

Detta gäller för övrigt hela skogsnäringen och är ett nationellt hot mot hållbar utveckling och klimatarbetet. Dessa hot kan direkt relateras till mål 15.5 och 15.9 i Agenda 2030 avseende omedelbara och betydande åtgärder för att minska förstörelsen av naturliga livsmiljöer, hejda förlusten av biologisk mångfald och senast 2020 integrera ekosystemens och den biologiska mångfaldens värden i nationella och lokala planerings- och utvecklingsprocesser.

Dessa mål kräver en omstartsprocess där alla intressenter medverkar. Från högsta politiska nivå till lokalbefolkningen som ytterst är den viktigaste aktören i den framtida skogsnäringen.

Sveaskog bör som ledande skogsbolag ta initiativ till denna riskhanteringsprocess och lyfta problematiken till regeringsnivå, med hemställan om medverkan av relevanta myndigheters och departements medverkan i utvärdering av vetenskapliga fakta (Närings- Miljö och Lantbruksdepartementen, Skogsstyrelsen, Folkhälsoinstitutet etc). Agenda 2030-delegationen och CSR Sweden bör också involveras. Målen bör vara att säkerställa de globala målen och EU-direktivens krav samt fastställa hälsosäkra regelverk och hållbar lokaliseringsspolicy innan de internationella bolagen ges tillstånd att ta över det svenska kulturlandskapet och de sista vildmarkerna. Enligt Vindkraftsbranschens senaste releaser planeras nu ca 1500 verk som till 95 % kommer att finansieras av internationella finansbolag.

Det känns då ytterst frustrerande att vårt demokratiska system inte först tillser att det finns fullgoda garantier för att dessa resurser inte blir en internationell handelsvara, innan vi utvärderat de egna nationalekonomiska, miljö- och folkhälsomässiga konsekvenserna.

Ett första steg bör vara ett akut moratorium för uppförande av nya verk, för utvärdering och omprövning. Energimålen kan ändå nås under samma tidsperiod genom koncentrerad lokalisering och ny teknik eller andra förnyelsebara energiformer.

Ett andra steg bör vara komplettering av elcertifikatsystemet så att utlagda planeringskostnader kan ersättas och omlokalisering till optimala lokaliseringar kan genomföras.

Kontrasten med bolagets **etiska värdegrund** är stor: *Sveaskog engagerar sig bara i sådan affärsverksamhet som överensstämmer med lagar och avtal och som är i enlighet med vår uppförandekod. Vi engagerar oss inte i verksamheter som vi inte öppet kan stå för eller redovisa och vi fattar inga affärsbeslut utifrån personliga intressen eller relationer. Mutor, dolda provisioner, eller andra olagliga eller oetiska förmåner är inte tillåtna.*

Påstående: ”Övertygelse att ”huvuddelen” av anförda aspekter tagits upp i miljöprövningsprocessen”

Vår krassa verklighet är att miljöprövningsprocessen inte tagit upp framlagda fakta om interagerande buller- och vibrationsmattor och deras allvarliga effekter på folkhälsan.

Av svaret framgår att Sveaskog inte analyserat vindkraftens negativa effekter som framkommit sedan 2007 och riskerna med de massiva överlappande **buller- och vibrationsmattor**, som läggs som en död hand över det svenska skogs- och kulturlandskapet. Skrämmande exempel kan ses i Jämtland (norr Östersund ned mot kusten och Ångeområdet), Hälsingland och Norra Dalarna. Se databas, Vindbrukskollen.

Vårt klagomål redovisar hur den svaga lönsamheten tvingat fram extremt höga verk (230-250 m), som emitterar helt andra nivåer av lågfrekvent ljud, pulserande infraenergivågor och kraftiga markvibrationer, vilka interagerar över långa avstånd. Den tyska specialistläkargruppen **Ärzte für Immissionsschutz** talar om att lägsta gräns för att undvika hälsoproblem är 60 dBZ, vilket inte

underskrids förrän efter 10 km. Amerikansk studie som samkörde två offentliga databaser visade signifikanta samband mellan självmord och driftstart av vindkraftsparker upp till 25 km. Bilaga. Dessutom signifikans med hög ålder och de som levat i förhärskande vindriktning. Därtill laboratoriestudier (Kasprzak et al.), som visar att detta buller redan efter 20 minuters exponering påverkar hjärnaktiviteter och andningsfrekvens. Flera forskare har konstaterat att upplevda besvär också ska relateras till andra sinnesorgan och kroppens egenvibrationer. Denna "känsl och upplevelsenivå" ligger ca 30 dBA under hörselgränsen i det lågfrekventa området (Kelley 1985, Cooper 2014, Salt 2014).

Tysk-grekiska geologiska institut redovisar **kraftiga horisontella markvibrationer** på 10-20 km som interagerar med de akustiskt överförda infraenergipulserna med förstärkt effekt inomhus. Markvibrationerna kan ytterligare förstärkas av reflektion från djupare geologiska lager eller direktverkan från hög höjd som tränger ned i marken.

Australiens Administrative Appeals Tribunal har i domslut 2017-12-04, fastslagit att bullerstörningar som orsakas av lågfrekventa ljud och infraljud från vindkraftverk "*är en trolig väg till sjukdom*" baserat på "*etablerad koppling mellan störning och vissa sjukdomar, inklusive högt blodtryck och hjärt-kärlsjukdom, eventuellt delvis förmedlad av störd sömn och/eller psykisk stress*". Domstolen framhöll också att "*dBA-viktningsystemet inte är konstruerat för att mäta vindkraftljud och inte lämpligt att använda vid mätning*".

Finska mätningar med mikrobarometerteknik (AUNIO Group), visar infraenergipulser med maxvärden mot 85 dB över 14 km i extrem väderlek.

Vi kan också hänvisa till en finsk studie "Noise Sensitivity in the function and structure of the brain" (Marina Kliuchko, University of Helsinki, 2017), som genomfördes med hjälp av kombinerad magneto- och elektroencefalografiteknik (MEG/EEG) och magnetisk resonansavbildning (MRI). Studien visade automatisk diskriminering av ljudkänsliga individer (20 - 40 % av vuxen befolkning, plus alla barn). Studien visade också att *ljudkänslighet är associerat med hjärnans struktur. Ljudkänsliga individer har utvidgade volymer av de audiotativa kortikala områdena och hippocampus och höger främre insulär cortex. Dessa resultat tyder på att ljudkänslighet är relaterat till strukturer som är inblandade i hörseluppfattning och känslomässig bearbetning*. Sammantaget föreslog avhandlingen att ljudkänslighet inte bara är ett attitydfenomen utan istället har underliggande neuronmekanismer. Härmed faller vindkraftsbranschens vilseledande argument om negativt attitydberoende. Långtidsexponering och synintryck kan också utveckla ökad sensibilisering, som ger en ökad störningsupplevelse som motsvarar 10 dBA höjning av ljudnivån. Som det framgår av vår skrivelse har de portugisiska forskarna (Alves Pereira/Branco) visat patologiska effekter vid längre infraenergi-exponering, såsom förtjockning av hjärtsäck och lungvävnad, samt förändringar i hjärnan som motsvarar dem som uppstår hos äldre personer. Forskare varnar för störningar av barnens utveckling och inlärningsförmåga. Iransk rapport visar också att detta är ett obeaktat arbetsmiljöproblem med högre sjuktal hos underhållspersonal vid en vindkraftspark.

Engelsk studie (2015) visade att djur (grävling) som levde en km från vindkraftverk hade 260 % högre cortisolvärde än de som levde 10 km från verken.

Det finns omfattande internationell forskning på laboratorienivå avseende infraenergipulsernas påverkan på människan. Exempel; <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/17456400>.

The biological effects of infrasound on the polygonal cells in adrenal cortex zona fasciculation response to the frequency of the infrasound are found at certain action strength range, but this characteristic usually is covered by the severe tissue injury. When exposure to infrasound is stopped for a period of time, the local tissue injury of the adrenal cortex zona fasciculation could recover at certain extent, but the higher the exposure sound pressure level, the more poorer the tissue recovery.

Infraljudpåverkan har en specifik WHO-sjukdomsdiagnos ICD-10-CM T75.23XD. T75.23R42 *Yrsel på grund av infraljud (Yrsel och svimning)*.

- Michael Persinger (USA) visar att hjärnvågor med frekvenser mellan 1 och 4 Hz, (EEG-mätning), är involverade vid djup sömn. Avbrott i denna sömn stör frisättningen av hormoner och proteiner som ska underlätta reparationen av vävnader och viktiga jämviktsmekanismer.
- Danielsson – Landström (1985) visade att akut infraljudsstimulering inducerar sammandragning av blodkärl med förhöjt blodtryck, som huvudsakligen uppstår i samband med industriellt buller.
- Thomas Münzel et al. (2014) konstaterar att nattlig bullerexponering kan vara mer relevant för kardiovaskulär ohälsa än bullerexponering under dagtid.
- Multi-municipal Windturbine Working Group i Grey, Bruce och Huron Counties i Ontario, Kanada (2015-07) drar slutsatsen;
*Baserat på den information som presenteras måste infraljud som genereras av vindkraftverk betraktas som en potentiell direkt orsak till de negativa hälsoreaktioner som rapporteras i stor utsträckning från områden med vindkraftverk.
Nu när så många indikatorer pekar på infraljud som en potentiell orsak till negativa hälsoeffekter är det viktigt att ompröva inställningen till denna aspekt av vindkraftsverksamhet, revidera regelverk och omedelbart genomföra skyddsåtgärder för folkhälsan utifrån försiktighetsprincipen.*
- en engelsk Whistlerblower-rapport har till **WHO:s expertpanel**, redovisat beteendeförändringar hos elever i två engelska skolor, som uppstår så snart när vinden ligger på från två vindkraftsparker på avstånden 2 respektive 5 km.

EU-Environment fokuserar nu på infraljudets hälsorisker och har på sin hemsida presenterat en tydlig varning för en "invisible enemy", infraljudet (2017-06-02). Samband finns mellan högt blodtryck, diabetes och Alzheimers sjukdom. Människor i det urbana samhället utsätts även för andra interagerande infraljudskällor.

I de australiska domstolsprocesserna och senatsförhören har flera experter framfört att den branschstyrda förnekelsen av vindkraftens hälsoeffekter, nu kan jämföras med de tidigare cyniska offentliga förnekandena av nikotinet och asbestens hälsorisker.

Detta vet redan Folkhälsoinstitutet, Naturvårdsverket, Miljö- och Energidepartementet. De måste snart inse sin skyldighet att agera och informera regeringen om det allvarliga läget.

Naturvårdsverkets avvisande inställning till framställan om regelverk för markvibrationer och infraenergipulser <31,5 Hz kan betraktas som statlig blockering av legitimt skydd och åsidosättande av Agenda 2030, Global Compact etc. Den cyniska okänsligheten för lokala minoriteters hälsa, förlust av livskvalité och påtvingade ekonomiska uppoffringar är kränkande.

Detta är tillräckligt allvarliga signaler som inte längre får blockeras. Ansvariga tjänstemän är nu skyldiga att informera landets högsta politiska ledning i syfte att vidta akuta insatser för omprövning av regelverk och principer för lokalisering.

Påstående: "Övertygelse att "huvuddelen" av anförda aspekter tagits upp i miljöprövningsprocessen"

Vår krassa verklighet är att miljöprövningsprocessen inte tagit upp framlagda fakta om interagerande buller- och vibrationsmattor och deras allvarliga effekter på skogsnäringen.

Vårt klagomål redovisar också allvarliga hot mot ekosystemen och hela skogsnäringen.

Kinesisk studie baserad på satellitövervakning visar att vegetationsindex sänks ca 15 % över 9 km. Huvudhypotes att vingarnas turbulens medför nedkylning dagtid och uppvärmning nattetid, så att dagpunkten inte nås. Det senare skulle då leda till uttorkning och skador på markfloran.

De starka markvibrationerna och akustiska effekterna sammanfaller med insekternas vibrationella kommunikationssystem och kan slå ut viktiga arter som svarar för nedbrytningen av död cellulosa. Ny amerikansk forskning med avancerad mini-mikrofonteknik, visar att dessa närmast osynliga insekter avger svaga ljud och vibrationer < 60 Hz, över några meters radie.

Vibrationerna kan också hårdgöra skogsmark och försvåra tillväxten. Det finns forskning som på laboratorienivå visar att plantor som utsätts för kronisk mekanisk störning omfördelar den totala

biomassan till rotsystemen, vilket medför mindre vegetativa skott, försening av bildandet av mogna blommor och frön och acceleration av plantans biologiska åldrande.

Andra forskare varnar för att vibrationerna packar torvlagren i myrarna, så att det uppstår läckage av surt vatten som är kontaminerat med tungmetaller, metylkvicksilver och PFAS-ämnen.

Europeisk vindkraft dödar stora mängder av de naturliga predatorerna fladdermöss (300.000 per år) och tornseglare m.fl. Tyska forskare varnar för ökade insektsangrepp och ekologisk krasch.

Klimatförändringarna medför att det svenska skogsbruket hotas av invasiva insektsarter och dubbla insektssvärmar. Insektsskadade barrträd avger mer terpentener, som ombildas till skadligt ozon och bryter ned löv och barr (ozolytprocessen). Detta har stort utrymme i Naturvårdsverkets CLEO-rapport. Förändringar av markfloran kan få effekter på fåglar och djur.

Nanopartiklar – risk för intrång i näringskedjan

Oklara effekter av nanopartiklar vid erosion av vindkraftverkens vingar (1-2 % i ytskiktet). Forskare vid Lunds Universitet har visat att nanopartiklar från plaster minskar överlevnad av vattenlevande zooplankton och orsakar beteendestörningar hos fisk.

Effekterna av bisfenolrester i vingarnas och tornens epoxiplast (1-2 %) är inte klarlagda.

Påstående: ”Sveaskog driver ingen egen verksamhet” - avsiktligt dödande

Sveaskogs påstående att bolaget inte driver egen verksamhet är direkt felaktigt. Sveaskog har 2013 begärt tillstånd för egen berg- och moräntäkt om 500 000 ton fyllnadsmassor över 30 år, för att producera fyllnadsmaterial till vägar och uppställningsplatser för vindkraftsparker samt utfyllnader, vägbyggen och vägreparationer. Detta skulle vara dödsstöten för samtliga de 4-5 aktuella kungsörnsreviren och det etablerade berguvsreviret, vilket kan betraktas som avsiktligt dödande. Naturvårdsverket har i skrivelse 2015-04-30, redovisat sin tolkning av begreppet **Avsiktligt dödande** enligt 4 § artskyddsförordningen, avseende dess tillämpning vid miljöprövning av vindkraft; *Enligt 2 kap. 6 § miljöbalken är en lämplig lokalisering en sådan där syftet med åtgärden uppnås med minsta olägenhet för bland annat miljön. Det bör därför bedömas som ett avsiktligt dödande när det jämfört med andra vindparker föreligger en förhöjd kollisionsrisk med verken för känsliga arter. Känsliga fågelarter är sådana som enligt kunskapsprogrammet Vindval bedömts som särskilt känsliga för vindkraft t.ex. rovfågel.*

Detta är högst relevant för den hotade kungsörnspopulationen i det etablerade kärnområdena för kungsörn i Ängersjöområdet. Än mer för berguvsreviret i direkt närhet av den angivna platsen. Sveaskog bör som markägare till det avvisade Svartåsen-projektet vara fullt medvetet om att de aktuella kungsörnsreviren var anledning till att projektets avvisades av Östersunds Tingsrätt och fastställdes av Svea Hovrätt. Reviren har således juridisk ”immunitet”. Det bör också vara känt att de också är skyddade av länsstyrelsen Jämtlands strategiska plan för skydd av vitala kungsörnsrevir mot vindkraft, som säger att säkerhetsavståndet ska vara 10 km. Alla berörda revir i Ängersjö har denna högsta skyddsklass. Sveaskog bör också vara väl medvetet om att de dubbelt skyddade örnreviren och berguvsreviret ligger ännu närmare och omger Sandtjärnsberget på tre sidor, vilket ska tolkas som än mer avsiktligt.

Sveaskog har ju redan skyldighet att känna till och ta hänsyn till reviren i den löpande verksamheten och därmed även ansvar för att beslutsunderlagen för vindkraft är sanningsenliga.

Det ska också tilläggas att Renewable Ltd in absurdum, förnekade dessa uppenbara fakta och slutligen i sista stund kände sig tvingat att ge upp 6 verk. Påståendet om en ny örninventering är närmast ett svepskäl och stämmer ändå inte överens med den inventeringsansvarige ornitologens uppgifter, Svea Hovrätts dom eller länsstyrelsens strategiska plan. Den senare har dessutom dignitet som gällande strategiskt dokument enligt EU-domstolens Valloniendom, vilka inte får överträdas. I motsats till sitt påstående ovan, är Sveaskog således fullt delaktig i projektet, med klar fokus på att driva projektet av ekonomiskt kortsiktiga skäl, utan respekt för domstolsbeslut och regelverk eller Naturvårdsverkets tolkning av begreppet avsiktligt dödande. Detta har som vi förstår inte beaktats i

FSC-prövningen eller revisionen av miljöledningssystemet. Påstående ska betraktas som en allvarlig avvikelse i revisionsprotokollet.

Påstående: ”Härjedalens kommun har tillstyrkt etableringen”

Sveaskogs hänvisning till att Härjedalens kommun tillstyrkt etableringen är direkt vilseledande. Härjedalens kommun har endast godkänt projekt Ängersjökölen ”om tillstånd erhålls för projekt Svartåsen och Sandtjärnsberget”. Eftersom projekt Svartåsen avvisats ska de mindre kvarstående projekten på det statsägda Sveaskogs marker också avvisas. Statsmaktens Miljöprövningsdelegation eller tingsrätten har inte besvarat detta faktum.

Härjedalens vindkraftsplan kräver dessutom 35 dBA, medan **statsmakten godkänner 40 dBA och dessutom accepterar att Renewable Ltd i sin bullerberäkning frikänner sig från utfästelser om riktighet, fullständighet, metodik och tillförlitlighet, enligt nedanstående text; ”Detta dokument (”rapport”) har utarbetats av Renewable Energi Systems Ltd (”RES”). RES anses inte göra några utfästelser om riktighet, fullständighet, metodik, tillförlitlighet eller aktuell status för något material som finns i denna (”rapport”), eller RES påtar sig ansvar med avseende på någon fråga eller information avses eller i betänkandet. Varje person som förlitar sig på rapporten (”mottagaren”) gör det på egen risk, och varken mottagaren eller någon part till vilken mottagaren tillhandahåller rapporten eller material eller information som härrör från det skall ha någon rätt eller fordran mot RES eller något av dess dotterbolag av dessa. Mottagaren skall behandla all information i rapporten som konfidentiell”.**

Denna undanflykt från sanningshalt och framtida skadestånd torde vara unikt inför svensk miljödomstol. Bullerberäkningen borde direkt underkänts som juridiskt ogiltig av såväl kommun, MPD och domstolar, och därmed legat till grund för avstyrkan av bolagets tillståndsansökan.

Klausulen om att informationen är konfidentiell är lika frapperande och står i strid mot Århuskonventionens krav på transparens och EU:s direktiv om mänskliga rättigheter.

Statens hantering av medborgarna är direkt kränkande och leder till en förstärkt känsla av utanförskap.

Sveaskog AB har här stöd i sin etiska värdegrund för att avbryta avtalet med Renewable Ltd.

Påstående: ”det råder delade meningar om vindkraft”

Sveaskogs påstående att ”det råder delade meningar om vindkraft” är irrelevant vid arbete med miljö- och kvalitetssäkringssystem. Här åsyftas politiska värderingar som kan ändras över tid. Beslutet om vindkraftsplan togs 2010 och projekten i Ängersjö antogs med reservation som presenterats ovan avseende Svartåsenprojektet, som aldrig blev godkänt och därmed även skulle innebära att Ängersjökölen skulle undanröjas. Det är väl känt att många kommuner nu har negativa erfarenheter av vindkraften och är mycket restriktiva, allt efterhand som de inser riskerna för sömnstörningar, folkhälsan och framtida hållbarhet.

Vid tiden för beslut om vindkraftsplanen tillsatte staten även 4 vindkraftssamordnare, ofta tidigare riksdagsmän med ”rätt” inställning, som bearbetade lokalpolitikerna utan tillgång eller respekt för fakta. Dessutom tillsatte Energimyndigheten 4 informationscenter - Nätverket för vindbruk – som är organiserat i fyra noder med olika arbetsområden; Regionförbundet i Kalmar, Länsstyrelsen i Halland, Högskolan på Gotland och Strömsunds kommun. Vår erfarenhet är att deras fokus är helt fokuserat på optimal energiproduktion utan respekt för den växande vetenskapliga kunskapen om miljöförstöring och ohälsa.

2012 tillsatte regeringen en utredning nämnd, *Nationell samordning av omgivningsbuller*, bestående av 6 arbetsgrupper. Arbetsgruppen ”**Buller från industri och vindkraft**” redovisade slutrapport 2012-10-31. Arbetsgruppen utgjordes av 6 tjänstemän från Naturvårdsverket, Boverket, Socialstyrelsen och Energimyndigheten. Arbetsgruppen konstaterade:

Arbetsgruppen är överens om att det i dagsläget råder samstämmighet mellan deltagande myndigheter om vilka regler som gäller för ljud från vindkraftverk och vilka problem som kan

uppkomma vid exponering för detsamma. Det finns därmed i dagsläget inga direkta oklarheter eller knäckfrågor att ta upp inom arbetsgruppen. Med all säkerhet kommer nya frågeställningar att aktualiseras framöver, en sådan fråga kan exempelvis vara planering av bostäder i närheten av vindkraftverk.

Med anledning av ovan nämnda resonemang anser den här arbetsgruppen sig som klara med sin uppgift. Istället bildas nu ett nätverk (vindkraftsnätverket) med samma deltagare som i vindkraftsgruppen. Syftet med nätverket är att samverka i frågor som rör ljud från vindkraftverk, bland annat genom att diskutera nya forskningsresultat och utbyta erfarenheter. Samtliga deltagare ska tillsammans aktivt bidra till att uppfylla målet med nätverket.

Därefter har alla forskningsresultat och offentliga rapporter lagts i byrålådan eller förhållats genom forskning där tillräcklig kunskap redan finns, t.ex. sömnstörningar och samband med hjärt-kärlsjukdomar. Se resonemanget om 35 dBA nedan. Extra frustrerande är Naturvårdsverkets cyniska inställning till den teknokratiska dBA-bluffen och avvisning av framställningar om översyn av regelverket för lågfrekvent ljud och infraenergi-pulser < 31,5 Hz. Skrivelse "Behov av översyn av regelverk för vindkraftsbuller" eller "Hemställan om regelverk för markvibrationer och infraljud < 31,5 Hz".

FSL:s inställning är politisk neutral. Vår utgångspunkt är att s.k. förnyelsebara energiformer ska vara hållbara och klimateffektiva, utan destruktiva effekter på människors hälsa, livskvalité, privatekonomi och näringsverksamhet, samt biologisk mångfald, ekosystem och vegetativ tillväxt i de omgivande kultur- och skogslandskapen.

Naturvårdsverket ska enligt instruktionen särskilt samordna myndigheternas arbete avseende omgivningsbuller. I styrgruppen ingår Boverket, Folkhälsomyndigheten, Naturvårdsverket, Trafikverket, Transportstyrelsen, Länsstyrelsen och Sveriges kommuner och landsting.

Naturvårdsverket är dock bakbundet av det motstridiga regeringsuppdraget att verka för hållbart införande av vindkraft.

På hemsidan för Nationell samordning av omgivningsbuller redovisas bl.a.

- Knäckfrågelistan från 2012. Endast en punkt för vindkraft, som dock belyser en viktig fråga, lågfrekvent ljud;
  1. *Ljud från vindkraftsverk. Steg 1) riskbedömning. Steg 2) riskvärdering och därefter (enskild/gemensam) vägledning. Hantering av riktvärden i både befintlig miljö och vid planering av ny verksamhet eller nya bostäder. En viktig fråga är gemensamma bedömningsgrunder. Och hur är det med lågfrekvent ljud från vindkraftsverk? Många nya verk inom de närmsta åren gör detta till en aktuell fråga.*
  2. *Påverkan på individen. Ska man vid bedömning (i olika sammanhang) prioritera en liten grupp människor som exponeras för höga ljudnivåer eller en stor grupp människor som påverkas av en för hög men lägre ljudnivå? Är det lagstiftningen som avgör de olika bedömningarna och besluten? ("Skamnivå", dvs. vid den nivå som oacceptabla hälsoeffekter blir följden av exponeringen).*

Kommentar: Steg 1 och 2 borde omgående effektuerats. Behovet av snabba åtgärder för skärpning av regelverket för lågfrekvent ljud nedprioriterades, trots redan kända störningar och svagheter i beräkningsmetoden Nord2000.

Begreppet "Skamnivå" antyder ett dilemma gentemot "lagstiftningen" och vem som bestämmer över när människor blir sjuka.

- Aktivitetsplan 2015 – 2018. Nationell samordning av omgivningsbuller
  1. Mät-och beräkningsmetoder, projektgrupp 2

Målet var gemensam rekommendation om vilka mät-och beräkningsmetoder som bör användas. Här föreslogs att en EU-gemensam beräkningsmodell Cnossos-EU skall användas i hela EU för väg-, tåg- och industribuller senast 2022-12-31. Den fungerar dock inte för vindkraft om ljud går över vatten? Här visste man redan 2014, genom en treårig studie vid Dragaliden (Uppsala Universitet, Conny Larsson) att vindkraftverk avger avsevärda max-värden vid 45 dBA från amplitudmodulerat

Ljud och att buller i vindriktningen utbreder sig 2-3 gånger det beräknade avståndet genom refraktion. Rapporten föreslog avdrag med 5 dBA vid amplitudmodulering, vilket regelbundet förekommer nattetid. Naturvårdsverket avvisade de entydiga resultaten från den egna rapporten. Här gavs ytterligare stöd för Naturvårdsverkets egna befintliga rekommendationer om 35 dBA (lågt bakgrundsljud, lågfrekvent ljud, tonalt ljud) som överkörts av statens förlängda arm, Miljöprövningsdelegationerna och domstolarna som egenmäktigt låst sig vid en godtycklig "praxis" 40 dBA.

2. Lågfrekvent buller, projektgrupp 3. Syftet med projektet var att ta fram en kunskaps-sammanställning om effekterna av lågfrekvent buller för att bland annat Folkhälsomyndighetens vägledning om lågfrekvent buller.

Uppdraget gavs till Arbets- och miljömedicin vid Göteborgs universitet som presenterade en rapport om kunskapsläget avseende lågfrekvent buller samt risker för hälsoeffekter 2017-08-24. Underlaget ska utgöra grund för myndigheternas fortsatta arbete. (Rapporten är inte avsedd som en vägledning i enskilda ärenden).

Flera mycket intressanta analyser kan konstateras. Trots att rapporten huvudsakligen avser andra bullerkällor, är den fullt relevant för vindkraftsbuller och stöder de fakta som konsekvent framförts i miljöprövningsprocesserna.

- resonans i rummet kan variera +/- 15 dB
- antalet störningar per tidsenhet har mycket stor betydelse
- lågfrekventa komponenter i ljudet är mer störande än buller utan lågfrekvent innehåll
- det är väl belagt att amplitudmodulationer eller pulserande förändring av nivån medför att både störning och hörbarhet ökar
- ett stort antal studier visar att A-vägd ljudnivå underskattar lågfrekventa ljuds störande inverkan
- spektrala mätningar förklarar variationen av störningsgrad bättre än Laeq (medelvärde)
- det finns ett stort behov av utveckling/tillämpning av beräkningsmetoder som beskriver innehållet av lågfrekvent buller
- lågfrekvent buller kan även uppkomma som ett resultat av vibrationer i byggnads-konstruktion s.k. luftburet stomljud
- lågfrekvent buller har i några studier setts påverka sömn. Med tanke på sömnens vitala betydelse för psykisk och fysisk hälsa är fortsatta studier av sömnpåverkan mycket angeläget för såväl vuxna som barn.

Antalet störningar per tidsenhet från vindkraftverk, 2-8 ggr/h har mycket stor inverkan. Detta är vanligt vid vindkraftverk, särskilt under natt. Vindkraftverken alstrar snabba pulserande ljudförändringar (Peaks) vid vingarnas tornpassage, ökad/minskad vindhastighet, ändrad vindriktning, plötslig amplitudmodulering, regn och hagelskurar, turbulenseffekter inom parker som samverkar med markvibrationer. Ljudet kommer dessutom uppifrån.

Den mest underskattade effekten kan vara "heightened zones", om ca +8dB, som uppstår vid interaktionen där ljuden från två vindkraftverk stöter samman och förstärks. De bildar då smala band (ca 10 m) som slingrar sig fram över landskapet och är svåra att mäta.

Rapporten sammanställde 15 studier som redovisade medicinska effekter vid exponering av lågfrekvent ljud, t.ex.; hög urinkortisol, koncentrationsproblem, sömnstörningar, ökad irritation, hjärtproblem, kronisk sömnlöshet och lägre mentala hälsoindikatorer.

Rapporten visade också att många länder mäter under 31,5 Hz.

3. Stomljud och vibrationer, projektgrupp 4. Syftet med projektet var att sammanställa kunskap som utgör gemensamma viktiga underlag för vägledning inom området. Målet är att samla ihop och sammanställa nuvarande kunskap om samband mellan vibrationer samt stomljud från trafik och störningar/hälsoeffekter samt tydliggöra ansvar och roller inom området.

Här konstateras flera avvikande bedömningar gentemot vindkraftsbuller

- Det kan finnas ett värde i att mäta C-vägd stömljudsnivå då en stor skillnad (>10 dB) mellan uppmätta A och C ljudnivåer indikerar att ljudet innehåller mycket lågfrekvent buller. Kommentar: Naturvårdsverkets kriterier för 35 dBA har lagts på en orealistisk nivå om dubbelt så stor skillnad (20 dB) mellan uppmätta A och C-värden. WHO ansåg att en skillnad på 10 dB kunde utgöra problem (Berglund).
- Författaren bedömer att lämpliga riktvärden för stömljud är maximal A-vägd ljudnivå, LpAFmax 35 dBA och ekvivalent A-vägd ljudnivå, LpAeq 30 dBA

Påstående: ”Övertygelse att ”huvuddelen” av anförda aspekter tagits upp i miljöprövningsprocessen”

Sveaskog påstådda övertygelse att ”huvuddelen” av anförda aspekter tagits upp i miljöprövningsprocessen vilar på en övertro på de statliga Miljöprövningsdelegationerna och korrektheten i bolagens MKB. Lokalbefolkningen ska självfallet ha rätt till fullständig prövning.

I verkligheten är det dock så att viktiga aspekter aldrig behandlats. Utgången hade blivit en helt annan om prövningsprocessen efterlevt Naturvårdsverkets rekommendationer om 35 dBA i område med lågt bakgrundsljud och hög andel lågfrekvent ljud, samt offentliga utredningar som föreslår ändrade regelverk (natt) eller Uppsala universitets rapporter om att beräkningsmodell NORD2000 framtagits för markbunden trafik och att uppmätta värden är 8 dBA högre i det lågfrekventa ljudområdet.

Uppsala Universitets långtidsmätningar visade hög förekomst av amplitudmodulerat ljud och rapporten föreslog 35 dBA. Detta tystades ned av statsmakten. Den har i stället fastställt ett ”praxis” om 40 dBA under ett dygnsmedelvärde som utjämnar det karaktäristiska max-värdena och den pulserande ljudprofilen vid vingarnas tornpassage. Därtill väl medvetna om att dBA-värdering utelämnar ca 60 % av ljudenergin under 200 Hz och 100 % av de pulserande infraenergivågorna. Den teknokratiska bluffen har nu avslöjats av den australiska appellationsdomstolen som olämplig för värdering av vindkraftsbuller.

Bullerberäkningarna tar inte heller hänsyn till den cylindriska ljudutbredningen eller reflektionen mot vatten och is på Ängersjösjöarna, som var för sig leder till lång ljudutbredning över 5-9 km, eftersom dämpningen endast är 3 dBA per dubblat avstånd mot normalt 6 dBA. Detta berörs inte med en enda rad av rättsinstanserna, trots att det är elementära fakta. Likaså att refraktion i förhärskande vindriktning medför att ljudet utbreder sig 2-3 gånger längre än beräknat och att långtidsexponering mycket snart ger betydande reduktion av dosrat-nivån och tillåten exponeringstid.

Regelverket beaktar inte att den tillåtna exponeringstiden (dos-rat) snabbt reduceras, vilket indikerar allvarliga långtidseffekter. Arbetsmiljölagstiftningens begrepp *halveringsnivå*, för bedömning av tillåten dos-nivå vid långvarig exponering, anges ligga mellan 3 dBA (Sverige) och 5 dBA (USA). En utgångspunkt är Arbetsmiljölagstiftningens villkor om högst 8 timmar vid 85 dBA. Vid omvänd extrapolering kan de ohälsosamma nivåerna av lågfrekvent ljud och infraenergipulser uppnås inom några månader. Dessa dosnivå-effekter har inte värderats. Det kräver medicinsk kompetens och bör närmast utvärderas av Folkhälsoinstitutet.

Statsmaktens vägran att utvärdera markvibrationernas förstärkande inverkan och fastställa regelverk för buller och hörbara infraenergivågor <31,5 Hz är också exempel på centralmaktens egenmäktiga och cyniska inställning. Miljöprövningsdelegationen har inte med ett ord berört de medicinska bevis som framlagts på patologiska förändringar och hjärt- och blodkärllsjukdomar, diabetes mm, i strid med Miljöbalkens försiktighetsprincip.

Vår uppfattning är att den svenska miljöprövningsprocessen konsekvent avstår från att pröva medicinska, ekologiska, sociala och privaträttsliga aspekter samt effekter på andra näringar.

Påstående: ”Bolaget har ansökt om ändring av tillståndet avseende höjning av verken från 175 till 230 m”. Avvisning av samtliga bofastas talerättanspråk.

Här framgår inte att den bristande prövningsprocessen ha överklagats och hemställan om återkallelse har gjorts enligt 24 kap. 3 § MB (1998:808) punkt 3 (vilsledande, oriktiga uppgifter, underlåtenhet), punkt 4. (Nya olägenheter) och punkt 7 (uppfyllande av Sveriges förpliktelser till följd av EU-medlemskapet). Se bilaga.

Det framgår inte heller att samtliga överklagande Ängersjöbor, sedan har blivit avvisade i de följande talerättprocesserna av formella skäl eller utan legitim precisering. De följande överklaganden till Svea Hovrätt har också avvisats. I ett fall togs beslut att föreläggande inte besvarats i tid, trots att svar översänts i tid på fredagen och Östersunds Tingsrätt inte han översända vårt svar till Hovrätten förrän måndag ca. Kl 15.00. Beslut togs redan efter lunch på måndagen. Kränkande.

När detta sedan överklagades till Högsta domstolen gavs svaret att *Föreningen Svenskt Landskapsskydd har inte varit part i Mark- och miljööverdomstolen och är inte behörig att ansöka om resning eller klaga över domvilla. Högsta domstolen avvisar resningsansökningen och klagan över domvilla.*

Varför har då ombud med fullmakt från Föreningen Svenskt Landskapsskydd att företräda medlemmar i Ängersjö, fått föreläggande och besked om avvisning från Svea Hovrätt. Uppfattas som total rättslöshet eller formellt kineseri.

Än mer frustrerande är HÖGSTA DOMSTOLENS uttalande avseende inlämnande av fakta; *Carola Emriksson, John-Olov Emriksson och Susanne Emriksson har inte visat någon omständighet som enligt 42 § lagen (1996:242) om domstolsärenden kan föranleda resning i målet eller som utgör domvilla. Högsta domstolen avslår resningsansökningen och klagan över domvilla.*

De inlämnade vetenskapliga rapporterna innehåller senaste fakta. Vi har till Hovrätten, med egen insats p.g.a. ”bristande statliga resurser”, översatt en 90-sidig finsk sammanställning av det globala kunskapsläget avseende infraenergipulsernas skaderisker och en 15-sidig tysk rapport från den ledande tyska specialistgruppen Ärzte für Immissionsschutz i samma ämne. Att rätten inte uppfyller generella krav på att motivera sina skäl eller vilka ”omständigheter” som avses uppfyller inte samhällets och konventionskrav på transparens och tydlighet. Särskilt när det gäller medicinska fakta som berör stora delar av befolkningen.

Denna rigida avvisningskultur mot den bofasta befolkningen är givetvis helt oacceptabel, i synnerhet när internationella finansbolag ges fri rätt att framföra undermåliga beslutsunderlag utan påföljd. I synnerhet som domsluten baseras på irrelevanta och förlegade domslut som inte beaktar nya vetenskapliga rön om medicinska effekter och skadeverkande intrång på annans skogsmark över 10 km.

Vi kan här tydligt se hur det svenska rättskipningssystemet systematiskt fegar ut och egenmäktigt undviker att värdera nya fakta. Detta strider mot EU:s tilläggsdirektiv för MKB-direktivet, Art. 3, där det tydligt framgår att myndigheten ska se till att den har, eller vid behov kan tillgå tillräcklig medicinsk expertis för att granska miljökonsekvensbeskrivningen och fakta som framkommit under handläggningen av målet. Denna artikel är dessutom implementerad i Miljöbalken under 2017.

Även Miljöbalkens försiktighetsprincip och portalparagraf ger fullt stöd för omprövning av underinstansernas beslut. Här ses besvärande skillnad mot den australiska appellationsdomstolen, som under en lång process läste in bevismaterial och inkallade minst fem av de internationellt mest meriterade experterna. Domstolen kunde sedan finna signifikanta samband med vindkraftsrelaterad sjukdom och genomskåda den teknokratiska dBA-bluffen. Som dessutom redan framförts i svenska offentliga rapporter.

Påstående: ”Bolaget har ansökt om ändring av tillståndet avseende höjning av verken från 175 till 230 m”. Avvisning av FSL och Ängersjö byalag. Naturvårdsverket oklart om egen skyldighet.

Här framgår inte heller den märkliga handläggningen i återkallelseprocesserna. De yrkande, Ängersjö byalag och Föreningen Svenskt Landskapsskydd (genom fullmakt till Ove Björklund) har

i flera omgångar sedan 2016 förelagts att yttra sig och har översänt starka bevismaterial avseende risker för folkhälsa, ekosystem, biologisk mångfald och skogsnäringen. De blir sen (2018-02-02) mycket kortfattat avfärdade av tingsrätten, med hänvisning till att privatpersoner inte direkt får begära återkallelse utan ska initiera detta hos Miljöprövningsdelegationen, kommunen, Naturvårdsverket mfl. Att Miljöprövningsdelegationen agerar mot sig själv är givetvis uteslutet. Det kan tilläggas att tingsrätten var underrättad om att vi hade aktualiserat denna fråga hos Naturvårdsverket, som avvisat vår hemställan med hänvisning till att de inte hade resurser (trots budget på 4 miljarder) och att ärendet var av mindre vikt. Efter överklagan till Nacka Tingsrätt fick lokalbefolkningen rätt och ärendet återvisades till Naturvårdsverket (Nacka Tingsrätt, 17-09-25, mål M1997 och M2005-17). Bilaga. Naturvårdsverket har sedan mycket märkligt överklagat Nacka Tingsrätts dom och begärt tolkning av sina skyldigheter. FSL och Ängersjö byalag har förelagts att yttra sig och yrkat att Nacka Tingsrätts beslut ska gälla och med hänvisning till

- 24 kap. 3 § punkt 3-5 och 7 Miljöbalken
- Svea Hovrätts dom MÖD M8453-15, Svartåsen
- länsstyrelsen Jämtlands Strategi för kungsörn och vindkraft (10 km)
- EU-domstolens Valloniendom, avseende strategiska dokument
- EU biodiversity strategy to 2020, Åtgärd 1 och 7
- EU-Birds Directive – Annex I, II & III, Tetrao urogallus (tjäder)
- Syntesrapport 6740, Vindkraftens påverkan på fåglar och fladdermöss, (2017-06), som konstaterar att tidigare kunskaper om vindkraftens risker varit otillräckliga Skyddsavstånd 6 km och behov av stora vindkraftsfria områden
- EUROBAT Guidance 2015
- Förordning (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket, samt att Naturvårdsverkets förvaltningsansvar är tydligt angivet i lagstiftning, förordningar, samt Naturvårdsverkets egen miljöpolicy och egna strategiska dokument.
- Strategi för svensk viltförvaltning ISBN 978-91-620-8736-4, sid 12, kungsörn
- Åtgärdsprogram för kungsörn 2011–2015, Förvaltningsansvar
- Naturvårdsverkets Handbok för Artskyddsförordningen och Naturvårdsverkets skrivelse 2015-04-30, avseende avsiktligt dödande
- Agenda 2030, Mål 15
- länsstyrelsens planering för grön infrastruktur, 2018
- stöd för utvecklingsbara orter enligt den Parlamentariska Landsbyggsdelegationens slutbetänkande
- Utdrag ur Sveriges svar i EU:s Fitness check-enkät.

Detta har påtalats för Östersunds Tingsrätt med yrkan att målet för Sandtjärnsberget uppskjuts. Om för oss positivt besked erhålles, ser vi att kraven enligt 24 kap. 7 § första stycket miljöbalken är uppfyllda och att en ansökan om prövning av återkallelse av tillstånd enligt 3 § därmed ska effektueras enligt Miljöbalken. Härmed kan miljöprövningsprocessen slutligen övergå till de för lokalbefolkning och skogsnäringen viktiga överlevnadsfrågorna och onödiga följdprocesser undvikas. Svenska staten har nu hamnat i ett mycket prekärt läge ur ett EU- och UN- rättsligt perspektiv, då den utsett representant för bevakning av EU:s Fågel och Habitatdirektiv och där även Agenda 2030 ska vara vägledande.

Vi anser också att vår begäran till länsstyrelsen om interimistiskt förbud hade samma miljöskyddande och initierande syfte, men avvisades när länsstyrelsen sviktade, trots sitt egna strategiska dokumentet, regeringsuppdrag och ovan relaterade fakta.

Även Miljö- och Energidepartementet avvisade ärendet på mycket märkliga grunder då enbart inlämnat fullmakt för Föreningen Svenskt Landskapskydd generellt men inte för det ej aktuella Lillhärdalsområdet (trots att sådant fanns på tingsrätten). Härigenom undvek Miljöministern att hantera de för henne besvärande effekterna av vindkraftverk på människor, miljö och vår

huvudnäring skogsbruk. Att så här ingående behöva beskriva denna kränkande hantering, är tyvärr nödvändigt för att visa att Ängersjökampen utvecklats till "citizens versus the state" och det stockholmsperspektiv som gäller, vilket drabbar hårt arbetande lokalbefolkning, som skogsägare eller anställda inom skogsnäringen. Vi kan därför klart belägga att varken regelverk, vetenskapliga medicinska bevis, hot mot ekosystem och därmed basen för den framtida sysselsättningen hanterats korrekt.

Vi är därför starkt skeptiska till att miljöprövningsprocessen varken klarar kraven på mänskliga rättigheter och ännu mindre att den tar ansvar för hållbar utveckling för landets skogsnäring och landsbygdsutveckling. Idag måste näringens huvudaktörer själva ställa sig frågan om de redan medverkar till en upprepning av sextiotalets tysta vår.

Påstående: "Vi vet också att NV Nordisk Vindkraft har inlett dialog om någon form av bidrag till bygden eller samverkan med Ängersjö byalag. Enligt uppgifter vi har fått avbröts dock dessa samtal när byalaget valde att överklaga tillstånden"

Dessa bygdepengar betraktas ofta som "mutförsök" och leder enbart till en ökad frustration inför faktum att samtliga lokala representanter förvägrats talerätt medan ett londonbaserat finansbolag och ett statligt skogsbolag tillåts agera fritt med missledande och bristfälliga beslutsunderlag.

Vi ser här fas två av "Baggböleriepoken" där en genuin svensk kulturbygd även kan förlora rätten till tystnaden och skydd mot intrång ända in i sovrummen.

Representant för bolaget har senare uppsökt ordföranden i samband med ansökan om höjning av verken till 230 m och erbjudit bidrag till fiskevårdsområdet och markbundet IT-nät. Det avvisades. Även centralmakten söker att komma förbi allmänhetens växande insikt om vindkraftsexploateringens hot, genom förslag att undanröja den kommunala vetorätten.

Nyligen beslöt regeringen att kommuner som beviljar vindkraft ska dela på 75 miljoner.

Påstående: "Sandtjärnsberget 5 km från Ängersjö och Ängersjökölen 4 km från Ängersjö"

För Ängersjökölen gäller t.ex.;

Emrickssons, 2,47 km

Den urgamla fäbodvallen och fritidsbyn med 11 stugor vid Öjingen, ca 2 km

Ångmans fritidshus vid Sangen, 1,1 km

3 fritidshus vid Sangennäset, 1,7 km

Boende vid Hea, ca 2 km

Fastigheten Flyet, 1,4 km.

I flera fall reflekteras ljudet över halva distansen på vatten- och is, vilket innebär halverad dämpning per varje dubbling av avståndet. 3 dBA/dubbling mot normal sfärisk utbredning om 6 dBA/dubbling.

Ljud från höga vindkraftverk övergår till cylindrisk utbredning efter ca 700 m, vilket också innebär att dämpningen halveras per varje dubbling av avståndet. (700-1400-2800-5600 m, etc.)

Presenterade ljudberäkningar är gravt felaktiga.